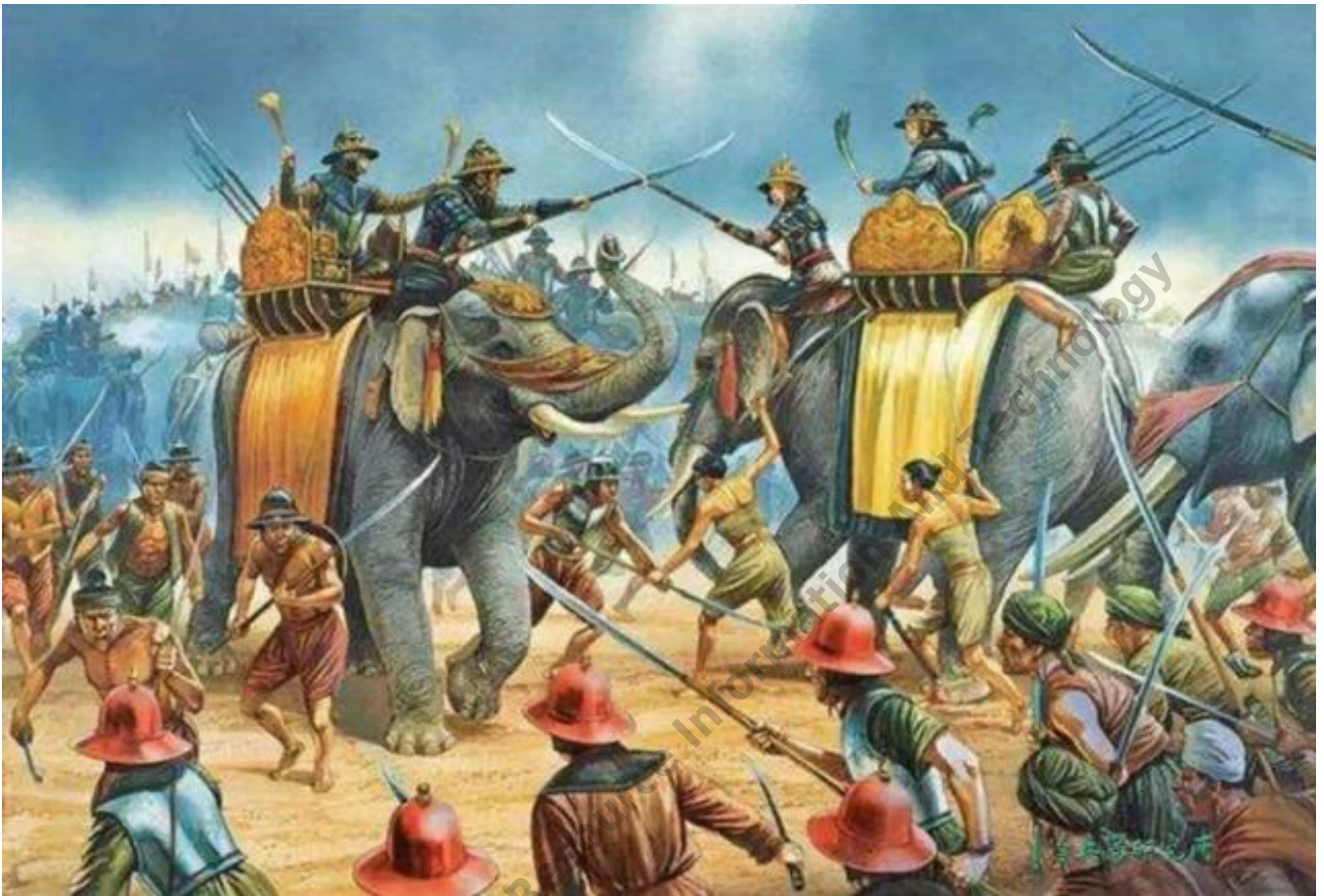

เรื่อง เมืองคนตี : เมืองที่ตั้งของทัพหลวงและทัพชัย

รายละเอียด

ในสมัยกรุงศรีอยุธยาแม้ความสำคัญของการเป็นเมืองร่วมสมัยกับกรุงสุโขทัยอาจลดลงไป แต่ก็ยังเป็นชุมชนสืบเนื่องต่อกัน ดังหลักฐานในพงศาวดารฉบับหลวงประเสริฐ กล่าวไว้ในสมัยพระบรมไตรโลกนาถได้ยกทัพไปตีเมืองเถิน ระหว่างที่เดินทางขึ้นมาได้นำทัพหลวงไปตั้งพักทัพที่ตำบลบ้านโคก ดังข้อความในประชุมพงศาวดารฉบับกาญจนาภิเษก เล่ม 3 กล่าวไว้ว่า “ศักราช 804 ปีจอจัตวาศก (พ.ศ.1985) แต่ทัพไปเอาเมืองศรีสพเถิน ครั้งนั้นเสด็จหนุนทัพขึ้นไปตั้งทัพหลวงตำบลบ้านโคก” ข้อความนี้ในพระราชพงศาวดารกรุงเก่าฉบับหลวงประเสริฐกล่าวว่าเป็น ศักราช 818 ชวดศก (พ.ศ. 1999)

แม้ศักราชจะต่างกันไปบ้างแต่ข้อความและเนื้อหาบ่งชี้ว่ามีการตั้งทัพหลวงที่ตำบลบ้านโคกอย่างแน่นอน แสดงถึงความสำคัญของตำบลบ้านโคก คงเป็นชัยภูมิที่สำคัญและมีความอุดมสมบูรณ์ จึงถูกใช้เป็นที่ตั้งทัพหลวงหรือทัพชัยเพื่อพักพลก่อนจะยกทัพไปตีหัวเมืองต่าง ๆ ต่อไป

ในพระราชพงศาวดารกรุงสยามฯ มีข้อความบันทึกเอาไว้ในสมัยของพระเจ้ากรุงธนบุรี ได้ยกทัพหลวงขึ้นมาทำศึกกับพม่าความว่า “ณ วันพฤหัสบดี ขึ้น 6 ค่ำ เดือน 7 ทัพหลวงขึ้นไปประทับแรมฟากตะวันออกเหนือ

ปากน้ำขลุ้ม (คลองขลุ้ม) ให้ประชากรขุนสุนทรนุรดี หมิ่นสนั่นกับบ่าวคนหนึ่ง เสียบไว้ ณ หาดทราย หน้าค่ายหลวง
อึ้งหลวงวังไปสืบราชการ ณ บ้านสามเรือน มาราบทูลว่า พม่ายกไปประมาณพันเศษ จึงตรัสให้เจ้าพญา
นครสวรรค์ถอยทัพลงมาจากบ้านโคก และพญาสุรบดียกไปตามพม่า ณ เมืองกำแพงเพชร บอกมาให้กราบทูลว่า
พม่าบ้านกงธานีนั้นเลิกไปแล้ว พม่าซึ่งตั้งอยู่เมืองกำแพงเพชรถูกยกไปทางตะวันตก”

เมืองคณฑีมีความเจริญรุ่งเรืองสูงสุดในสมัยสุโขทัยในช่วงปี พ.ศ. 1800-1900 คงมีสภาพเป็นบ้านเมืองใหญ่
โต ดังหลักฐานจากฐานเจดีย์และโบราณวัตถุที่หลงเหลืออยู่ แต่พม่าในสมัยกรุงศรีอยุธยาอาจได้รับผลกระทบ
จากภัยสงคราม ทำให้เป็นสภาพจากเมืองมาเป็นชุมชน แต่ก็ยังมีความสำคัญถูกใช้เป็นที่ตั้งของทัพหลวงและทัพ
ชัยในการต่อสู้กับศัตรูของประเทศ

คำสำคัญ : ทัพหลวง, ทัพชัย, คณฑี

ที่มา : สันติ อภัยราช. (2549). วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์ และภูมิปัญญา
ตำบลคณฑี อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร. กำแพงเพชร: สภาวัฒนธรรมจังหวัดกำแพงเพชร.

รวบรวมและจัดทำข้อมูล : กาญจนา จันทร์สิงห์

วันที่ : 2020-03-11

https://arit.kpru.ac.th/ap2/local/?nu=pages&page_id=1375&code_db=610001&code_type=01